

Assaig Manel Vega

# El seu món és 'Verbàlia 2.0'

Si lletres: "Crearà. Tractar en Tísner amb reverència". Aquest pot ser un bon exemple dels més de set mil mots encreuats que, a l'hora de l'esmorzar i des de fa més de vint anys, ens ha proposat com a repte l'escriptor i enigmista Màrius Serra (Barcelona, 1963), que l'1 de juliol del 1990 va succeir Avel·lí Artís Gener a la secció *Els mots encreuats de La Vanguardia*: "Tísner em va donar la independència professional i em va permetre viure de l'escriptura. Però el virus del llenguatge ja el tenia inoculat des de ben jove. Recordo que m'hi apropava amb fascinació i sempre mirava les paraules més enllà del que volien dir". Però els mots encreuats no són l'únic joc de paraules o esforç de l'enginyer literari. D'ençà d'aquell 12 de març de l'any 2000, quan va dur els 641 folis de *Verbàlia* a la seu del Grup 62, Serra ens ha obert de bat a bat les portes d'una Terra Incògnita sense fronteres gaire definides, ni tampoc llei d'estrangeria,

en què hi ha mig centenar d'artificis verbals ben definits, historiat i exemplificats en diverses llengües. Des de l'anagrama i el quadrat màgic fins a l'embarbussament o el criptograma, passant pels textos creixents o els falsos derivats. Ara bé, l'era digital ha canviat sovint la fesomia d'aquest vast país, ja que cada cop que un verbívor ha practicat un joc verbal n'ha redefinit la sobirania. Per tant, aquesta nova versió ampliada, enriquida i revisada també està adaptada als nous temps: avui dia *Verbàlia* ja és un

**"El joc verbal és la millor vacuna contra la solemnitat", diu Serra**

Estat Mental!

Però el seu món és *Verbàlia 2.0?*... Doncs, sí i no. Per una banda, sí, perquè Màrius Serra és l'artista, l'enigmista, l'escriptor, el jugador, el místic, el pedagog i el publicista. Tot i que no li agraden gaire les etiquetes, a la seva personalitat, aquestes set veus s'hi adhereixen conversant animadament. Pare de l'enigmística a Catalunya i a l'Estat espanyol, al llarg d'una dècada ha escrit amb il·lusió i rigor una enciclopèdia verbívora molt personal, i d'obligada referència, guardonada amb els premis Octavi Pellissa, Serra d'Or i Lletra d'Or: "L'any 1989 vaig començar a escriure articles d'enigmística a l'*Avui*. De la mà de David Castillo. Des del suplement *Cultura* va ser la primera persona que va creure en la meua capacitat com a articulista". I per una altra banda, doncs, rotundament, no, perquè els seus lectors són la matèria primera de *Verbàlia 2.0*: "En aquest món, jo no sóc el líder, ni tampoc he creat una escola

literària o un tractat científic. El joc verbal és la millor vacuna contra la solemnitat. Aquest Estat Mental és de tothom!" A més, ben aviat disfrutarem d'una capsula amb més de 50 jocs reunits verbívors, que ha creat amb l'ajut de l'expert en jocs Oriol Comas i Coma.

Mentrestant, Màrius Serra també ens ha permès conèixer-lo, comprendre'l i entendre'l. Tant pel que fa a la seva vida personal com pel que fa a la seva trajectòria professional. Sens dubte, totes dues ben lligades per la literatura. El seu segon fill, el Lluís, àlies *Llullu*, va néixer amb una greu encefalopatia el 14 de març del 2000. Al pròleg de *Verbàlia 2.0* Serra ens explica: "L'artifici verbal que s'imposaria en la nostra relació seria l'oxímoron. Un oxímoron és una espècie d'antítesi que confronta mots de significat oposat i teòricament exclouent. Una 'fosca claror', per exemple". La fundació del país dels verbívors, per tant, va coexistir amb l'aprenentatge del silenci. Anys més tard

Assaig D. Sam Abrams

# La bona companyia

Diguem-ho tot. Poques vegades he vist un encaix tan perfecte entre el perfil que buscava el jurat d'un premi i l'obra finalment guardonada. A les bases del premi es demanen assaigs "de caràcter preferentment humanista i amb un enfocament creatiu i no acadèmic". El poeta, assagista, traductor i editor Jordi Cornudella es va endur el primer premi internacional d'assaig Josep Palau i Fabre amb *Les bones companyies*, un llibre de filiació clarament humanista, amb elevades dosis de creativitat i de rigor que ja voldrien molts membres de l'estament acadèmic.

Però també cal subratllar els lligams específics que existeixen entre l'assagisme de Cornudella i Josep Palau i Fabre: la clara tendència especulativa, l'element personalista, la

mentalitat comparativista, l'actitud reivindicativa davant el fet cultural de la literatura, l'actualització de la lectura dels clàssics, la voluntat artística de la prosa...

D'entrada, *Les bones companyies* és un llibre que pot tenir una certa aparença d'heterogeneïtat perquè ha estat construït amb materials diversos, elaborats al llarg de força anys. Però aquesta primera impressió s'esvaeix del tot un cop hem llegit el llibre de cap a cap. És una obra dividida en quatre parts, que té una intel·ligent estructura circular. La primera part, *Versos llegits en prosa*, són quatre assaigs de lectura minuciosa de poemes concrets o de motius poètics que han ajudat a vertebrar la nostra tradició literària. La segona i tercera part, *Converses i notes* i *Encara que la terra respectiva-*

ment, estan dedicades a vuit textos en prosa i en vers de caràcter molt més personal i més directament creatius. I la quarta part, *Versos llegits en vers*, aplega dinou traduccions dels poemes estudiats o citats en la primera part del llibre, que ens remeten altra vegada a l'inici del llibre.

Vist des d'un altre punt de vista, *Les bones companyies* reuneix tres categories de textos: els assaigs de lectura que estan al servei de la tradició suprapersonal, els textos més clarament personals i creatius i les versions poètiques que sintetitzen tant l'element tradicional com el personal. A banda d'aquest extraordinari esforç de construcció del llibre, cal destacar el gran esforç estilístic en paral·lel per bastir una llengua dúctil, propera, seductora, i alhora precisa, penetrant i exigent.

Tot aquest treball artístic, estructural i formal, està adreçat a la reclamació de l'assaig com a gènere literari de ple dret. I, pràcticament no cal dir-ho, la forma del llibre té una correspondència absolutament significativa amb el contingut i la intenció dels textos aplegats. Des del títol mateix, *Les bones companyies*, el llibre de Cornudella és una reivindicació intel·lectual i sentimental del lligam profund que vincula la vida amb la literatura. *Les bones companyies* de Cornudella són les arts, especialment la literatura i la música, ja que per al nostre assagista les arts es nodreixen de la vida i després, a través dels lectors i altres, de retorn enriqueixen la vida mateixa. Jaime Gil de Biedma ho havia dit d'una manera esplèndida: "¿Un buen poema? Es el que te acompaña siempre".

## Novel·la

# Viatge a les tradicions

### Jordi Capdevila

Una travessia èpica en el segle VI i la llegendària Princesa de Jade xinesa són protagonistes d'aquest relat de Coia Valls que es va endur el premi Nèstor Luján de novel·la històrica. Una narració documentada, amb protagonistes ben caricaturitzats i aventures a dojo de tota mena la fan prou llegidora pels amants del gènere. La cirereta de l'obra seria una ambientació fidel de l'època, ben amanida amb un llenguatge ric i una bona dosi de sentiment.

La trama parteix de la petició de l'emperadriu Teodora, que abans de morir, implora al seu marit, l'emperador Justinà, que organitzi des de Constantinoble una expedició a Pequín per aconseguir el secret de la fabricació de la seda xinesa, que embadalia les corts de tot el món occidental. Serà la mítica Ruta de la Seda, que ha estat el punt de contacte més universal entre Occident i Orient, l'escenari d'un relat, que té com a protagonistes principals homes com el mateix emperador, un general bizantí, dos monjos nestorians i el teixidor de Corint, Xenos, i el seu fill adolescent.

El llarg viatge està ple d'actes heroics i sacrificis constants dels expedicionaris, amb tot de batalles, caminades assedegades pel desert, intents de sedició de l'estament militar i reflexions teològiques constants entre els dos religiosos, escamats per les decisions conciliars d'apartar l'ideari nestorià del camí cap al déu cristià. Hi haurà moltes sorpreses i canvis de ritme, que no impedeixen l'arribada de l'expedició a la capital xinesa, i es viuran un munt d'aventures més per aconseguir el secret de la seda.

Un entramat d'accions, diàlegs i cavil·lacions que permeten reflexionar profundament sobre el sentit de la vida, la mort i la transcendència. També del sentit de la violència, física i psíquica, present en tot el relat. I de l'amor intens i profund, que permet fer miracles. No hi manquen els problemes sentimentals i sexuals tan complexos en expedicions masculines i de llarga durada. El viatge en si, també és protagonista de la novel·la. Conèixer mons nous i relacions diferents, amb la incògnita del destí final, dóna un sentit profund a la narració, especialment quan es tracta de contraposar formes de vida i conceptes de l'existència totalment diferents. Viatjar és, en el fons, un procés de superació i realització vital.

La massiva presència masculina de tota l'expedició militar té un contrapès femení, de delicada tendresa, però de força profunda. La mateixa emperadriu Teodora havia exercit de prostituta en la seva joventut. Però és la nòmada Najaah, que ha patit tota mena de vexacions i s'uneix a l'expedició per fugir de l'esclavatge, qui té una participació decisiva en moltes accions del relat. I queda la sorprenent Yu, de la dinastia Liang, la mítica princesa de Jade, que només amb la mirada és capaç de canviar el sentit de la seva vida i de tota l'expedició.

Un relat amb força, un pas endavant de l'escriptora tarragonina, que també ha deixat petjada en el teatre i en la dramatització de textos poètics. \*



**Verbàlia 2.0**  
Autor: **Màrius Serra**  
Editorial: **Empúries**  
**Barcelona, 2010**  
Pàgines: **623**  
Preu: **23,95 euros**

**L'orgia verbal. Converses amb Màrius Serra**  
Autor: **Biel Barnils**  
Editorial: **Dau**  
**Barcelona, 2010**  
Pàgines: **200**  
Preu: **18,50 euros**

**Màrius Serra té doble novetat, una revisió de 'Verbàlia' i un llibre en què és entrevistat extensament**

ROBERT RAMOS



**La princesa de Jade**  
Autora: **Coia Valls**  
**Premi Nèstor Luján de novel·la històrica**  
Editorial: **Columna**  
**Barcelona, 2010**  
Preu: **20 euros**  
Pàgines: **359**

va publicar *Quiet*, que retrata set anys de vida al costat del seu fill, que va morir el 24 de juliol del 2009 i al qual Serra dedica *Verbàlia 2.0*.

A la coberta hi ha *La torre de Babel*, de Pieter Bruegel el Vell:

“Aquest mite bíblic em va semblar molt adient, i força il·lustratiu. D'una banda, perquè és una riquesa absoluta. I d'una altra, perquè és un càstig diví. Per a mi, això és el llenguatge, un sistema que permet

l'ambigüitat”. El lector també haurà d'enfrontar-se amb un altre rept: “El nou enigma iconogràfic és molt difícil i diria que ningú podrà solucionar-lo”. Es consolida una obra magna: *Verbàlia 2.0*. \*

**Jordi Cornudella ha estat guardonat amb el premi d'assaig Josep Palau i Fabre**

ROBERT RAMOS

A partir d'aquesta noció central, Jordi Cornudella va tocant tota una sèrie de temes col·laterals. El sentit i la funció enriquidora de la tradició literària, i els extraordinaris mecanismes de transmissió. La relectura i reactualització dels clàssics de la nostra tradició. La relació inextricable entre classicisme i modernitat. Particularisme i universalitat en les diverses tradicions literàries. La recepció de les obres literàries al llarg de la vida i a través dels segles. El profund sentit de plaer davant de la lectura i les arts. El gran valor de la lectura en profunditat i, dit sigui de passada, els límits de la interpretació que marca el sentit comú. Lectura i memòria personal i cultural. Lectura i traducció. Literatura, alteritat i relacions humanes. Amants de la bona literatura, mobilitzeu-vos! \*



**Les bones companyies**  
Autor: **Jordi Cornudella**  
**1r premi internacional d'assaig Josep Palau i Fabre**  
Editorial: **Galàxia Gutenberg**  
**Barcelona, 2010**  
Pàgines: **258**  
Preu: **24,90 euros**

